

Numerul 22.

Oradea-mare 1/3 iunie 1897.

Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Ion Ghica.

Una trecută moartea a răpit pe unul din fruntașii României, care atât ca barbat de stat, cât și ca om de litere, a avut un nume bine cunoscut.

Cronicarii credincioși a tot ce se petrece mai însemnat pe tărîmul vieții noastre culturale-naționale, venim să aducem pe aceste pagine prinosul stimei noastre și memoriei acestui bărbat, mult stimat și dincoace de Carpați.

Ion Ghica, acel bărbat de curînd reposat, s'a născut la 1816 în București. A fost fiul hatmanului Dimitrie Scarlat Ghica și al Mariei Scarlat Cămpineanu.

Ș-a început studiile la St. Sava în București, unde i-a fost dascăl și Eliade; apoi s'a dus în Franța, unde a terminat școalele superioare, la facultatea de științe și la școala de mine, dobîndind totodată și diploma de inginer de la școala din urmă numită.

La 1841, întorcîndu-se în țară, a fost numit de cătră prințul Moldovei Mihail Sturdza, profesor la Academia Mihăileană din Iași, unde tot atunci începuse și Mihail Cogălniceanu să facă un curs de istorie. Ion Ghica făcea un curs de aritmetică, de geologie și de economia

politică. Atât cursul lui Cogălniceanu, cât și al lui Ion Ghica, au fost întîmpinat cu căldură de societatea ieșiană, asistînd afară de școlari și persoane din societate.

„Lucram și luptam, dicea dînsul într'una din „Scrisorile Alexandri” nu împinși de setea de posturi bine plătite sau de dorinți de ranguri pe scara archontologiei, dar numai de dorința de a desvoltă în spirite și înimi sentimentul binelui, al frumosului și iubirea de țară. În bani eram plătiți cum da Dumnezeu... ceva ca un franc de lecțiune; dar eram bine resplătiți prin satisfacțiunea ce simțiam vădînd pe toată ziua cum se lărgia cercul ideilor celor bune. Lucram fiecare cu cuvîntul și cu condeiul după puterile mijloacelor noastre, la desvoltarea naționalității noastre... La interesantele lecții din istoria țării, ținute de Cogălniceanu, amfiteatrul eră totdeauna plin; la cursul meu de economie politică începuse a veni mulți boeri și ascultau cu atențiune”.

La Iași a făcut cunoștință mai de aproape cu Vasile Alexandri, care în urmă i-a devinit cel mai intim amic, Costache Negri, M. Cogălniceanu și cu alții cu cari a pus la cale evenimentele ce aveau

ION GHICA.

să urmeze pentru unirea și înălțarea principatelor.

Împreună cu cei numiți acuma, vioră să scoată o revistă științifică și literară, sub titlul „Propășirea”, dar guvernul n'a dat voie, căci titlul i-a părut prea revoluționar. Atunci dânsii începură să publice revista fără titlu, lăsând locul deasupra gol și tipărind dedesubt cuvintele: „Foaie științifică și literară”. Dar revista și cu titlul acesta a fost suspendată de guvern nu peste mult, ca revoluționară.

Din Iași, Ion Ghica s'a întors la București, unde prin asociații literare și prin presă încep să pregătească și în Muntenia spiritele pentru ideile de progres.

Pentru agitația ce făcū, înainte de izbucnirea revoluției din 1848 fusese exilat la Constantinopol. Acolo făcū servicii mari emigraților și căpătă așa mare înruiere la Poartă și printre diplomați, încât fu numit guvernator al insulei Samos. Aci Ion Ghica își arată talentele de administrator, curățind tot arhipelagul de pirați.

La 1858 puterile europene încheiând convențiunea pentru organizarea principatelor române, la 1859 s'a întors în țară, înse cămăcănia din Muntenia nu-i recunoscū drepturile de cetățenie, pentru cuvântul că fusese funcționar al unui stat străin și astfel nu putū luă parte la alegerea domnitorului. Dar în urmă recunoscându-i-se drepturile, sub Cuză-vodă fu mai de multe ori ministru și avū mare rol în mișcărilor pentru întărirea unirii principatelor.

După lovitură de stat din 2 maiu 1863, când Cuză vodă a decretat statutul, în urma căruia se făcură o mulțime de legi fără a fi discutate de adunare, Ion Ghica trecū în opoziție și făcū parte din comitetul care a condus mișcărilor pentru detronarea lui Cuză vodă, urmată la 11 februarie 1866.

Atunci locotenența domnească, compusă din L. Catargiu, Golescu și Haralambie, îl numi president al consiliului, care avū de a luptă cu o situație foarte grea. Eră să se aleagă domnitor un prinț străin. Comitele Pilip de Flandra refusă; din norocire, prințul Carol de Hohenzollern primī și în urma unui plebiscit a fost proclamat domn al României.

Ion Ghica părăsi ministeriul, dar nu peste mult reveni și apoi a fost în două rânduri președinte al consiliului și de mai multe ori ministru, în împregiurări grele, de exemplu când cu afacerea Strussberg.

La 1881, când cu chestia Dunărei, a fost numit ministru resident al României la Londra, unde a făcut țării cele mai mari servicii. În calitatea aceasta a servit de cece ani, apoi, bolnăvit, s'a retras din viața politică și trăiă tot la moșia sa Ghergani, de lângă București, unde a și murit și unde a fost îngropat.

Ion Ghica a fost și un eminent om de știință, scriitor de valoare și amator de arte.

Între anii 1877—1881 a fost director general al teatrelor și sub conducerea sa Teatrul Național din București a luat un avânt. Sub el s'a înființat actuala societate dramatică, dânsul a trimis pe Grigore Manolescu și pe dna Aristița Romanescu în străinătate să facă studii mai înalte. La îndemnul lui a scris Alexandri drama „Despot-Vodă” și „Fântâna Blandusiei”, ridicând astfel literatura dramatică la un nivel mai înalt.

Ca autor s'a distins prin scrierile: Serisori cătră V. Alexandri, Amintiri din pribegie și Convorbiri economice. Toate bine cunoscute de tot românul inteligent. În ele adâncimea observațiilor, pētrunderea

materiei ce tratează, limba potrivită a celor timpuri și eleganța formei ne întimpină de pe toate paginile.

Înaltele sale calități științifice și literare i-au deschis calea și pentru iucinta Academiei Române, unde a fost ales membru în secțiunea științelor la 1874. Ales, a fost unul din membrii cei mai activi. Discursul seu de recepțiune a tratat „Viața lui Ion Cămpinean”. Din memoriile sale cetite în Academie, cele mai de frunte sūnt: Omul și începutul seu, Rasele umane, Amintiri despre Gr. Alexandrescu.

A fost în mai multe rânduri președinte al Academiei și a luat parte la toate sesiunile generale, până în anii din urmă, când s'a bolnăvit și nu s'a mai putut mișcă din Ghergani. Adâncstimatori ai lui Ion Ghica, membrii Academiei la sfârșitul fiecărei sesiuni generale i-au trimis câte o depeșă de felicitare. Anul acesta s'a trimis cea din urmă. Abiă la câteva săptămâni, la 22 aprilie v. an. e., ilustrul bărbat a încetat din viață.

Parmeno.

Comedie în 5 acte de *Publius Terentius Africanius*

(Urmare.)

Scena III.

CHREMES, PITIAS.

CHREMES.

Cum ved eu. Tais asta me 'neurecă tot mai mult. Ce-ar fi s'o las în pace? Să plec, să nu-i ascult Cuvintele? La urmă me viră 'n vr'o prostie, Mai șcii! Că e șireată; me 'nvinge, naiba șcie. Și-atunci, înteeie oară la ea când m'a chemat. Putea să 'ntrebe lumea: „Ei, bre! Te-ai încureat? Ce trebi ai tu cu Tais?” La urmă tot me 'ntrecabă. Eu nici n'am cunoscut-o. Și n'aveam nici o treabă. Ea-mi spuse-atunci că-i umblă de mult un gând prin cap

Și-ar vrē să fiu eu dēnsa. Dar ađi de pot să scap. O las, o las la naiba, căci nu mi se prea pare. Atunci chiar o simțisem, ce fof de gânduri are. Că umblă să me 'nhațe, așa pe negândit. S'a pus pe lângă mine cu zimbet, mi-a glumit. Și-ajunserăm în vorbă, și ved numai de-odată. Că 'ntreabă: „Am eu mamă?” „Nici mamă și nici tală”

I-am spus. Sūnt martori. „La Sunium ai tu proprietăți?” Me 'ntreabă ea. Ei, asta-i! gândiam. Acum te-arăți. Îi place, cum se vede, moșia mea, și 'ncearcă Să pue pe ea laba! Ehe, sūnt prost eu, par' ca! Me 'ntreabă apoi: „Avut-ai vr'o soră?” Am avut. „Și unde-i?” E perdută. „De căți ani s'a pierdut?” Și unde, și ce haine purtă? Și la întēmplare Eu cum aș recunoașce-o? Ađi tu! Mi se pare Că nu-i curată treaba. Dar ce-are ea de gând? Dacă-mi trăeșce sora, mai mult n'o fi avēnd De cincispredece toamne. Iar Tais e ca mine De vērstnică, se vede, ba poate și mai bine... Și-acum me chiamă iarăș, me roagă. Ce mai vrei? Dar spue-mi ce-mi va spune, mai mult în casa ei Nu intru. Nu me prinde cu vorbe și cu glume!

(Bate la ușe.)

Deschideți, eu sūnt Chremes.

PITIAS (deschide.)

Cel mai iubit din lume

Ne ești!

CHREMES.

Nu-ți spui, că umblă să-mi facă boroboși?

PITIAS.

Stăpâna mea te roagă, ca mâne dacă poți
Să vii pe-aici.

CHREMES.

Ba naiba! Eu am să plec la țară.

PITIAS.

Te rog!

CHREMES.

Dar nu se poate!

PITIAS.

Să vii mai pe sub seară.

CHREMES.

Nu pot!

PITIAS.

Ea vine îndată. Așteaptă dar.

PITIAS.

Îți spun:

Nu pot!

PITIAS.

De ce? O, Chremes, bărbatul cel mai bun
Și cel mai drag al nostru!

CHREMES.

Haid, cară-te! Vrei joc?

PITIAS.

Atunci te duc la Tais.

CHREMES.

Ea unde-i?

PITIAS.

Într'un loc.

CHREMES.

Haid, du-me!

PITIAS (cătră Doria.)

Pleacă 'n grabă și du la căpitanul

Pe-amicul nostru Chremes.

Scena IV.

ANTIPHO *singur.*

ANTIPHO.

Ah, iată-me, sormanul,

Ajuns! S'alergei atâta pe căi! Ne-am adunat
Vr'o câțiva ieri, cu gândul să hotărîm prin sfat
În ce loc să se facă petrecerea, pe care
De mult o plănuisem, iar pentru alergare
S'a însărcinat Cherea, că-i timor și el poate
S'alerge. Hotărisem și timp și loc, și toate —
Când colo — toți s'adună: nimic nu-i pregătit!
Cherea nu-i ca 'n palmă; să fie-afurisit!
Alerg, și-alerg, și-l caut — el nu-i! Așă-i povestea.
Ne face el rușinea! Ne face el de-acestea!
Și ceilalți cu toți pe mine m'au pornit
Să-l alu. Unde naiba? Și 'n urmă am venit
Să ved, de nu-i pe-acasă —

Ce ved? Stătura lui!

Dar hainele? Ce dracul! El e! Ba el, ba nu-i!

Ba-i el! Dar ce păcate, nebune? El să poarte
Costum de sclav? Cherea!

Să stăm aici de-o parte.

Scena V.

ANTIPHO, CHEREA.

CHEREA.

Nu-i nici un om pe-aproape? Nu-i nimeni. Cine-ar fi?
Și 'n urmă-mi? Nici o urmă. Ei, iată-me și-aci.
Pot liber să resflu. — O, ștei, această clipă!
Aș vré să mor aicea, să sbor ca pe-o aripă
De vânturi liniștite, să mor aici pe loc,
Ca nu cumva viața c'un singur nenoroc
Să-mi tulbure plăcerea acestei dragi clipite!
Dar cum de nu e nimeni pe-aici? O, fericite
Cherea! Nu e nimeni, vr'un sarbed curios
Să-mi iasă 'n drum deodată, să 'ntreb în sus și 'n jos
De ce sunt astăzi vesel, de ce alerg pe stradă,
De unde vin și unde me duc așa 'n paradă
Ca robii, ce vesminte sunt astea, și să-i spun
De ce fac toate-acestea: sunt beat ori sunt nebun?

ANTIPHO.

A, stai tu numai! Lasă, că-ți dau eu mulțumirea
Ce-o meriți!

Ei, Cherea! Pierdutu-ți-ai tu firea,
Ori ce-i? De ce ești vesel, ce dracul joci în drum?
Ce haine sunt acestea, ce naiba de costum,
De ce te uiți la mine?

CHEREA.

Eu te salut, amice!

Așă de bine-mi pare că te revéd!

ANTIPHO.

Așă!?

CHEREA.

Ascultă —

ANTIPHO.

Spune, spune —

CHEREA.

Tu nu cunoști cumva
O fată: pe iubita lui Fedrias?

ANTIPHO.

O fată?

Pe Tais?

CHEREA.

Da, pe Tais.

Am aușit odată

De ea.

CHEREA (intim.)

Ați îi trimise soldatul — știi, un dar.
O roabă. Ah, n'am vorbe ca să-ți descriu măcar
Frânsoța ei! N'am vorbe s'o laud! Ce se ține
De fete, sunt difcil, și-aleg... me știi tu bine.
Dar asta, roaba asta, iubite, mi-a furat
Și sufletul și mintea și tot!

ANTIPHO (prlvindu-l cu milă.)

Adevărat!

CHEREA.

O, de-ai vedé-o, crede, ai dice că sub soare
E cea dintâi femeie, așă-i de răpitoare!

Pe scurt... o véd, mi-e dragă; nu știu ce drum s'apuc.

Dar din noroc, în casă aveam un eunuc,
Pe care-l cumpărase nebunul meu de frate
Anume pentru Tais, ca rob. Și-acum me bate
Norocul! Hei! Parmeno me 'nvață ce să fac —

ANTIPHO.

Ei, ce?

CHEREA.

Îți spun îndată, dar taci apoi!

ANTIPHO.

Eu tac.

CHEREA.

Me 'nvață să schimb haina cu sclavul, să me ducă
Ca sclav apoi la Tais —

ANTIPHO (mirat și înspăimântat.)
Ca sclav!

CHEREA.

Ei, ce te-apucă?

Ca sclav!

ANTIPHO.

Și-apoi prin asta tu ce câștigi?

CHEREA.

Me 'ntrebi?

S'o véd, să fiu aproape mereu, și 'n deosebi
Mereu să-i aud vocea — nimic e asta, spune?
Așa dar, merg la Tais. Iar ea cu vorbe bune
Și blânde me primește; și veselă m'a dus
Să-mi dea la urmă 'n seamă copila —

ANTIPHO.

Deci a pus

Un țap ca să-i păzească grădina!

CHEREA.

Îngrijată,
Ea-mi dă poruncă aspră, să stau pe lângă fată
Mereu, să port de grijă să nu me depărtez
Nici un minut de dănsa, și strajnic să veghez
Ca nu cumva vr'un tiner ori cine știe cine
Să intre 'n casă — nimeni! „Ba”, țice ea „mai bine
Ascunde-te cu fata în cel mai tănuț
Ungheț al casei, singur cu ea. M'ai auđit?”
Eu jur să fac întocmai, smerit privind pământul.

ANTIPHO.

Și-apoi?

CHEREA.

Apoi?

ANTIPHO.

Mișelul!

CHEREA.

Da, sânt!

Dar dă-mi cuvântul
Că vei tăcé!

ANTIPHO.

Te-asigur. Dar cum rămâne-acum
Cu balul nostru?

CHEREA.

Bine. Sânt toate pregătite.

ANTIPHO.

Ești vrednic om. Dar unde? Acasă?

CHEREA.

Nu, iubite!

La Doriclus.

ANTIPHO.

Departe! Dar haid! Ce 'ntârziezi?

CHEREA.

În hainele lui Dorus nu pot să plec, nu veđi?

ANTIPHO.

Mergi repede acasă și schimbă-le.

CHEREA.

Acasă?

Me dau de gol eu ănsumi. Nu pot —

ANTIPHO.

Așa-i. Dar lasă

Că am un rënd de haine și-ți vine potrivit.

Haid dar' la mine-acasă.

CHEREA.

Să mergem mai grăbit!

(Pleacă amândoi.)

(Cortina.)

(Va urmă.)

GEORGE COȘBUC.

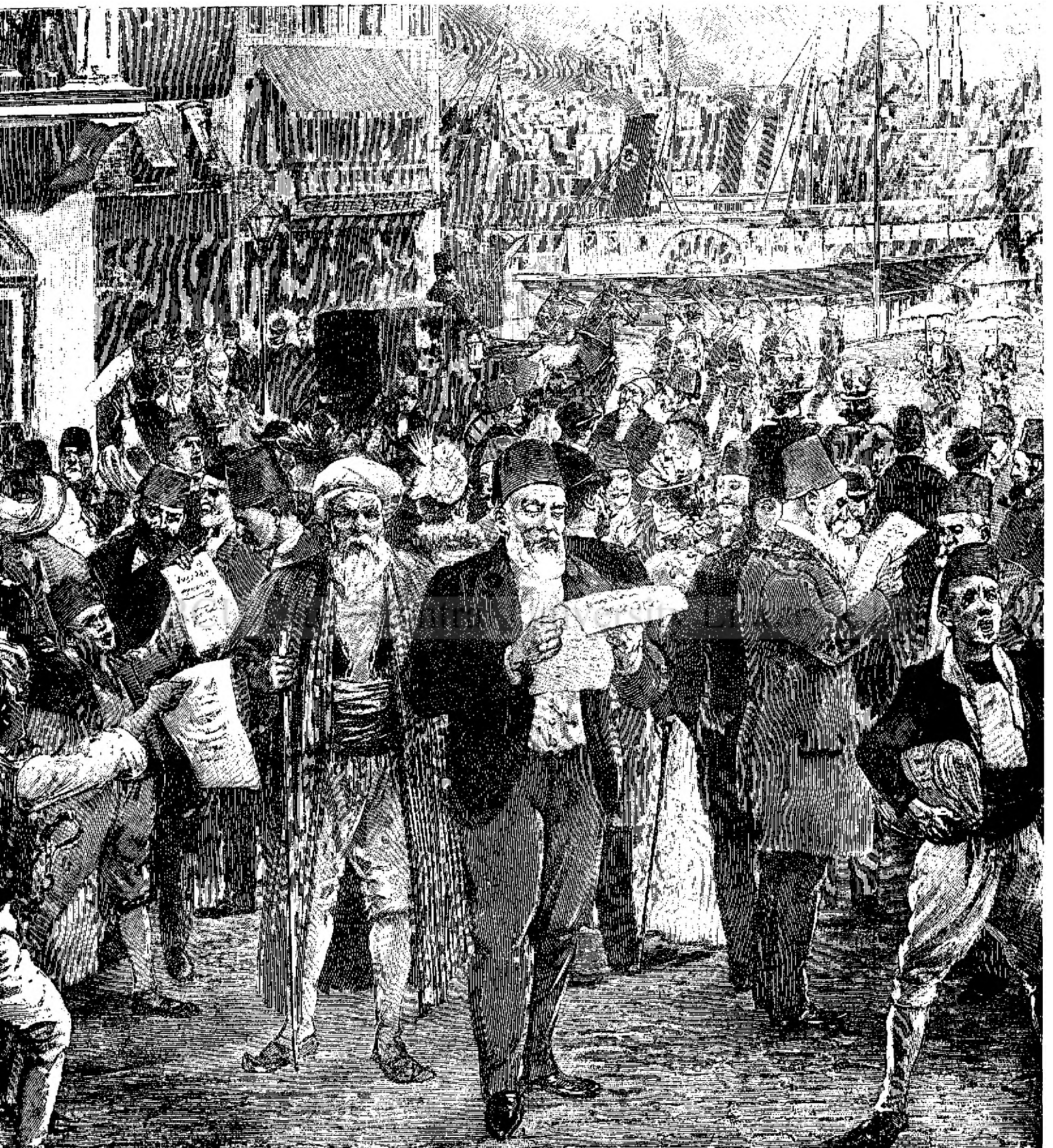
Frumusețea ținutei.

S este de mare importanță pentru femei să înțeleagă, că ori cât de bine ar fi îmbrăcate, numai atunci vor plăce, când toate celelalte daruri sânt întovărășite de o ținută grațioasă și seducătoare.

Obrazuri frumoase se ved adese-ori, toalete elegante asemenea, dar foarte rar se observă manieri și o atitudine într'adevăr plăcute. Prima observație ce s'ar pute face asupra artei ținutei, este că ceea ce se potrivește pentru o anumite etate, ar fi cu totul nepotrivit pentru alta. Ar fi ridicol, de exemplu, ca o fată tină să se ție țapenă și serioasă ca bunica ei, dar tot așa de urit ar ședé unei bătrâne, care ar imită atitudinea și veselia unei fete tinere. Nu numai că o femeie trebuie să-și consulte în totdeauna etatea, dar manierele ei trebuie să armonizeze cu formele, cu talia și cu felul ei. Niște manieri, potrivite unei femei scurte și grase, nu se vor potrivi cu o talie slăbănoagă. Femeia cu porțiuni pline, poate fără frică să-și dea un aer majestos. Femeia delicată din contră trebuie să aibă manieri rezervate. Trebuie să intre într'o casă cu pasul ușor al unei nimfe, iar mișcările ei să fie flexibile și discrete. Salutul ei va trebui să fie mai mult o înclinare decât o reverență. Luând loc, va da atitudinii ei un fel de aer mulțumit și neglijat, care să n'aibă nimic nenatural. Aerul grațios, plăcut, simplu, aparține exclusiv frumuseții svelte, iar țința maiestoză celei cu forme pline.

Atitudinea modestă face în totdeauna pe femeie plăcută. Modestia este pentru femeie ceea ce haina verde este pentru natură — podoaba și complectarea frumuseții ei. Câtă dulceață, câtă majestate nu găsim în simplitatea naturală, fără de care toaletele cele mai încărcate și chiar eleganța adevărată sânt disgratioase! Fără îndoială, ceea ce nutrește amorul este modestia. Femeile din lumea înaltă înțeleg acest lucru și-și dau cea mai mare osteneală pentru a păre modeste. Cu cât toaletele sânt mai atrăgătoare și bătătoare la ochi, cu atât prefăcuta modestie contrastează cu exteriorul lor și le dă o înfățișare de ființe perfecte. Bărbații se vor întreține în plăcere cu o fată tină, veselă, rîdătoare și vorbăreață; dar aceea cu o ținută liniștită, rezervată, modestă și rușinoasă, va avé în totdeauna mai multă șeansă de a le răpi inima!

F. I.

ȘIRILE DE 'NVIŢERE ÎN CONSTANTINOPOL.

Soției mele

la ziua ei de naștere.

Acum, când ziua ți-o serbezi,
În care-a soarelui lumină
Zăriși întâia oară — vină,
Iubit-o, lângă mine șezi.

Dă-mi mâna să ți-o strâng în mână ...
Ale vieții griji, nevoi,
Necasuri dăbnice, de noi
Departate astăzi să rămână.

Privirea-ți îmi deșteaptă 'n minte
Un roiu întreg de dulci gândiri —
Alătea scumpe amintiri —
Și 'n piept atâtea simțăminte! ...

Cu fruntea-ți de-al meu sân lipită
Ascultă, să-ți destăinuiesc
Întreg cuprinsu-mi sufletesc,
Auzi cum inima-mi palpită? ...

Sânt ani de când te-am întâlnit,
De când un jurământ ne leagă;
Și chiar de-atunci tu mi-ai fost dragă,
Din ziua ntlăi cu te-am iubit.

Iubirea-mi înse pentru tine
Din an în an a tot crescut,
Cu cât mai mult te-am cunoscut,
Cu cât te-am înțeles mai bine.

Precum o carte când tu ai,
O operă deserșită
D'un mare geniu plăsmuită:
Cu cât mai lungă vreme stai

Și-o studiezi cu trează minte,
Citind-o de mai multe-ori,
Cu-alât în ea găsești comori
Ce nu le 'nțelegeai 'nainte, —

Comori de cugetări mărețe
Și de simțiri, ce te umesc
Și mințea, inima-ți răpesc
Cu-a lor eternă frumusețe;

Ază, Eleno, am aflat
Și aflu eu pe ți ce vine
Comori mai scumpe, mai dăvine,
În sufletu-ți senin, curat:

Virtuți, ce-mi par eu-alât mai mari
Și eu atât mai mult me 'ncântă
Cu strălucirea lor cea sfântă,
Cu cât în lume sânt mai rari!

Pe când în nebunia ei
Plăceri, petreceri lumea cere,
Tu ai o singură plăcere
Pe lume: grija de ai tei.

Micuții tei! ... cu ce foc sfânt
Îi strângi la sânu-ți cald de mamă!
Cu ce ochi ageri bagi de seamă
Să nu-i atînga nici un vînt! ...

Ca ochii lor cu dulci priviri,
Ca rîmbetele lor scurte,
Viața n'ore pentru tine
Isvor mai scump de mulțumiri.

Al lor shurdalnic alergat
Și joc — ți este cea mai mare
Petrecere! și-a lor cântare:
Concertul cel mai mîmînat!

Di-noapte, seara, dimineața,
Cu dinșii deci mereu tu ești,
Căutând ca să le îndulcești
Și să le faci senină viața ...

Să fugă attele, cum fug,
De-a casei vatră, desfelare,
Căutând în lume, -- căci te pare
Viața casnică un jug: --

Tu -- ce 'nțeleaptă minte ai!
În loc să cauți fericire
În lume, cauți prin iubire
Din casa ta și faci un rai.

Pe-ai tei, cât poți, să-i ferecești:
Accasta-ți este fericirea!
A lor întrecăyă ți-e iubirea,
Și numai pentru ei trăești! ...

Cu dragoste me 'nchin deci ție,
O, cea mai bună pe pămînt
Din câte mame-au fost și sînt
Și cea mai vrednică soție!

Și-ți dic: Viața 'ntelungată
Să-ți fie! traiul lin, plăcut!
Și ziua 'n care te-au născut
Să fie înuccurîntată!

Pe-ai virtuții sfinte rai
Pășind cu-abîta 'nțelepciune:
Tu-mi pari, iubit-o, o mîmîna,
O sfîntă 'n lumea celor rai.

Și în genuchi să-ți cad în vine! ...
De-acum eu n'am decît un dor:
Cât vei trăi -- să te ador,
Când vei muri -- să mor cu tine!

București, 15 dec. 1896.

P. DULRU

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

Dar pentru Ibsen nu sînt valabile astfel de reguli. Unde istoria nu-i convine, acolo creează el. Pe el îl interesează „idea” care zace în evenimentul istoric și de dragul ei el îl modulează așa ca această idee să revină curat și limpede din piesă. La sfîrșitul piesei „Catilina” el scrie: „Istoria a fost folosită numai în parte, așa că ea apare aproape numai ca o haină, care îmbracă ideea cuprinsă în piesă”. Și mai departe: „Că autorul s'a folosit de persoane istorice, cari apar atît ca caractere, cît și în alte privințe altfel, decum sînt cunoscute din istorie, cred că se va iertă, mai ales, că aceste nume nu sînt de o însemnătate așa de mare, încât să conturbe impresia, dacă le șcim altfel din istorie”.

Și într'adevăr Ibsen, răsfoind istoria, nu caută paginile tipărite cu litere groase, ci notițele cu slovo mici. Chiar „Catilina” nu e o personalitate de mare importanță și dacă vom privi la timpul, în care a trăit, vom întîlni alți mulți bărbați cu mult mai renumiți decît el. Tot astfel și în „Jnger, doamna de la Oesterrot”. El nu descrie timpul și luptele veacului XVI în Norvegia, ci numai o persoană, o femeie de pe atunci, și întreaga piesă se desfășoară într'o sală a palatului ei. Că numai și numai Jnger, ca individ, îl interesează pe autor, putem vedea din aceea, că piesa se sfîrșește chiar când începe istoria, chiar în ajunul anului 1528, când e să izbucnească lupta. Dar Jnger a murit și piesa e gata. Care e courtea Norvegiei? „Căutați în istorie!” ne-ar răspunde Ibsen, „Acolo veți afla răspuns. Eu mi-am făcut datorită!” Intreg timpul acela nu ne interesează, decît numai întrucît el e necesar pentru priceperea caracterului eroinei.

Și a-i face imputare poetului, că Jnger a lui nu e aceeași ca și Jnger cea istorică ar fi tot atît de greșit, ca și cînd am sta să-l tragem pe Schiller la răspundere pentru că dintr'un idiot, cum în faptă a fost Don Carlos cel adevărat, a creat un erou tragic nemuritor. Cel ce vră să cunoască adevărul curat, caute în istoria universală; cel ce vră înse să vadă adevărul destilat prin poezie, mergă la teatru.

Cît adevăr e în cuvintele, pe cari Sudermann le adresează mareșalului prin gura pictorului în „Vecinul masculin”? „Nu faptele vitejești în sine sînt nemuritoare, ci ele *devin* nemuritoare, prin forma ce le-o dau artiștii. Dacă nu s'ar afla poezii ca să le cînte, sculptori ca să le fixeze în marmoră, ele ar fi date uitării. Nu vitejiile lui Achile de pe cîmpul Troii sînt nemuritoare, ci vitejiile lui din Iliadă”!

Cine ar ști ceva despre Don Carlos, despre Hamlet sau despre Jnger, dacă n'ar fi existat un Schiller, un Shakespeare și un Ibsen, ca să-i eternizeze? Și dacă ei nu sînt întocmai persoanele istorice, ce împoartă? Nu e mai sublim Achile ca semideu în poeziile homerice, decît ca un simplu muritor pe cîmpul Troii?

În ce privește prelucrarea piesei, vedem un progres enorm față cu „Catilina”. La amănunte vom mai reveni, aici fie relevată numai caracterizarea persoanelor.

Jnger are trăsături tipice ibseniene, pe cari le vom admira mai perfecționate în piesele sale de mai

tîrziu. El n'a ales de eroină a piesei pe o Ioană D'Arc, nu, pentru că acest motiv e așa de des prelucrat, ci pentru că ea învinge, pentru că în ea e într'adevăr ceva supra-omenesc. Iar Ibsen chiar răsfoind istoria caută oameni, așa cum îi întîlnim în viața de toate zilele, cum îi cunoașcem din noi ținșine, cu calități bune și cu slăbiciuni omenești. Jnger e un fel de Skule din „Pretendenții de tron”, un fel de Ion Gabriel Borkman al celei mai noue piese a sale. Contrastele dintre voință și puțință în om are să aducă conflictul tragic. Jnger are voință mare, dar și păcatul că s'a născut femeie, cu toate ținșirile femeiești ale timpului, în care trăește. Constatînd odată acest fapt, el lucrează cu cruțimea grădinarului, care taie ramurile cele ce se urcă. Toate vîlăstarele au fost create de aceeaș natură cu intenția de a crește, dar au ajuns într'o împregiurime nefericită, care nu-i oferă sucules necesar pentru a deveni ceea-ce am dori poate cu toții. Aceasta nu-l împedecă înse pe Ibsen de a iubi astfel de persoane, de a le ține parte și de a arunca vina pe împregiurime, chiar cînd aceasta nu e chiar așa de vinovată.

L'au numit mulți pe Ibsen pesimist pentru că ne presintă astfel de persoane și pentru că ni le presintă așa. Ibsen e într'adevăr pesimist, nu înse pentru ăst motiv și ne vom convinge mai tîrziu, unde putem să-l vedem într'adevăr pesimist, și în ce grad ne-o arată asta piese ca „Rața sîlbatică”. Aici Ibsen nu e altceva decît un scriitor realist, care nu se poate împăca cu cuvintele, pe cari Lessing le pune în gura pictorului Conti (Emilia Galotti): „Arta trebuie să vopsească, precum natura plastică — dacă există așa ceva — și-a închipuit tabloul: fără de pierderile cari se cuprind în mod neevitabil în materia împotrivoare, fără stricăciunea cu care timpul ni se pune împotriva”. Și unde ar duce așa ceva! Numai la frumos nu! Să ne închipuim că un pictor vră să vopsească o pădure de fagi. Natura și i-a gîndit de sigur pe toți creșcuți drepti, fără noduri, mușchi și strîmbături. N'am căscă înse în fața unui astfel de tablou de fagi unul mai drept ca celalalt, nu ne-ar plictisi astă nevariațiune? Nici unul dintre ei nu ar pute lăsa o urmă estetică în sufletul nostru. Și cît de estetic poate fi aspectul unei păduri de fagi așa cum e în realitate, cu cît mai frumos e un riuleț care sare peste pietrii, decît unul care curge lin și fără unde! Cu cît sînt mai frumoase făpturile naturii așa, cum le-a creat ea, decît așa cum și le-ar fi gîndit ea, sau mai bine ășis, creerul vre-unui estetician învechit în părieri.

Ibsen e realist și realizmul ne dă tablouri adevărate, așa cum le vedem și le simțim în viața de toate zilele.

Adevărul e ceva relativ. Poeții idealști încă susțineau că ne dau adevărul în opurile lor. Și cu dreptate, înse cu o restrînciune: ei ne dedeau adevărul cum îl vedeau ei, realiști iarăș ni-l dau cum îl vîd ei. Primii vedeau preocupați cu așa numiții „ochilari ai poeziei”, adevărul lor eră *adevăr subiectiv*, cei din urmă vîd cu ochi limpezi, adevărul lor e *adevăr obiectiv*. Cei dintîi, prînvînd un stejar, nu vedeau ea cei din urmă și mușchii și frunzele uscate și viermii din ghînșile lui. Stejarul remăne stejar în amîndouă casurile, dar odată el e stejar *ideal*, a doua oară *real*.

Cei dintîi descriau *probabil*, cei din urmă *real*.

(Va urmă.)

¹ A treia parte din ciclul de trei drame: „Moritură”. Citatul e numai aproximativ, neavînd cartea la dispoziție.

SERBĂRILE DE LA ORĂȘTIE.

— Adunarea Societății pentru fond de teatru român. —

Discursul președintelui Iosif Vulcan

la deschiderea adunării generale din Orăștie a Societății pentru fond de teatru român, în 113 iunie 1897.

Domnilor și doamnelor,

Ve salut cu bucurie în giurul steagului Societății noastre!

Idea care strălucește scrisă pe steagul nostru, idea pentru care luptăm stăruitor și care ne-a întrunit aici, are o naltă însemnătate culturală-națională.

Ea vine a respunde la o trebuință de obște simțită, tinde a ridică o părghie cerulă de ființa noastră de element de cultură și dă un puternic ajutor stăruințelor d'a ne afirmă idiomul nostru.

Scopul nostru este să înființăm un nou amvon pentru respândirea moralității, o nouă catedră pentru propagarea bunului gust, un nou organ pentru întărirea culturalei naționale.

Voim o tribună pentru poleirea graiului nostru, o tribună care să ne încante cu frumusețile limbii naționale.

Voim un camin pentru muzica noastră și pentru toată comoara artistică ce am moștenit de la părinții și strămoșii noștri.

Voim un templu al artelor care alătura cu biserică și școala să facă creșterea poporului, de multe ori suplinind și întregind ceea ce aceste două n'au putut să îndeplinească; un templu din ale cărui învățături să poată trage foloase toți, tineri și bătrâni, săraci și bogali, învățați și cei ce nu știu carte, pentru cari școala e târzie, iar biserica nu ajunge.

Voim să nălțăm un templu al Thaliei Române, care să ne reprezinte marile figuri ale istoriei naționale, eroii și martirii noștri cari ș-au vârsat sângele pentru neamul lor, femeile de model care ș-au jertfit podoaba cea mai scumpă pentru aceeaș sfântă idee. Să ne invie pe marele împărat, carele în capul oștirii învingătoare, a înjugat Dunărea și trăgând de-acolo o brazdă ale cărei urme se cunosc și azi, a întemeiat aici o nouă provincie romană, așezându-ne în ea pe noi drept sentinelă a gîntei latine. Să ne înfățișeze fașele de frunte prin cari a trecut neamul românesc de atunci și până astăzi, tot atâtea drame, tot atâtea tragedii, în cari idea fundamentală, — indemnul care a pus pe toți în arena luptei și pentru care au murit, a fost vecinic dragostea țării și dorul nestins d'a se susține ca neam românesc.

Să ne arate ca 'ntr'o oglindă toate însușirile noastre bune și rele, așa cum suntem astăzi, un popor în starea de fermentațiune, în care binele și reul, frumosul și uritul, adevărul și minciuna, realitatea și fanfaronada se dau în capete, formând un strașnic proces de cristalizațiune, care ne stinge multe visuri frumoase, dar ne și înalță credințe noue, bine întemeiate.

Voim un templu, în care toți să ne adunăm cu evlavie și să ne închinăm smerit dumnezeescilor învățături ale Geniului nostru național; un templu care să ne întărească sentimentele noastre de încredere în puterea de viață a elementului românesc.

Atât istoria și viața socială, cât și traiul poporului nostru dau scriitorilor noștri o comoară de subiecte

Istoria noastră nu este numai ceea ce ne-au păstrat paginile ei, scrise de multe ori de niște străini reu-voitori sau cel puțin fără tragere de inimă pentru noi. Istoria neamului nostru ne-o tâlcuiesc tradițiunile și legendele ce trec din gură 'n gură și trăesc din generațiune în generațiune. Munții și văile, codrii și poenile, peșterile și câmpiile povestesc și cântă trecutul nostru; nu lipsește decât poetul care să culeagă tot ce aude și să-și încoarde lira spre a ne cântă diti-rambe despre trecutul nostru.

Viața noastră socială, de și abia născută și neformată încă, ori poate tocmai pentru asta, ofere o bogată recoltă pentru autorii noștri dramatici. Luptele pentru pânea de toate zilele, rēvna de a întrece pe alții, lacomia de avere, fudulia de a se cocoșă în poziții strălucite, pizma și ura ce ne înstrăinează și pun bețe în mersul întreprinderilor, luxul ce distruge multe fericiri și — ceea ce degiaba am ascunde — frecările noastre confesionale: chiamă par că anume pe scriitori, spre a face din atâtea comedii — niște comedii.

Dar bogăția cea mai nesfērșită, originalitatea cea mai prețioasă, temeliea cea mai trainică a vieții noastre intelectuale este în popor.

Felul lui de a trăi, d'a vorbi, d'a cântă, de-a se intristă și de-a se veseli, este un material plin de farmec pentru scenă. Datinele lui strămoșești, începând de la nașcere, de la nunți și până la înmormântare; descântecurile, vrăjile și credințele lui, cari îl petrec în toate clipele vieții, cari singure în lume îi alină durerile și-i măresc bucuriile, acea comoară nescată de bogății ethnografice, pe care noi încă nu o cunoașcem deplin, cuprinde niște tablouri feerice, cari încântă ochii și îndulcoșează inima.

Poesia lui este ca isvorul, din care cu cât scoți mai mult, cu atâta izbucnește mai limpede. Bogată, originală, fermecătoare, gingașă, tineră și plină de frumuseți, ea ș-a făcut intrarea triumfală în literaturile tuturor popoarelor culte. Și dacă cu producările noastre artistice ne aflăm încă la greutatea începutului, poesia noastră populară de mult ne-a creat un titlu de fală în lumea literară. Baladele ne respiră negura ce acopere lumea vitejilor; legendele ridică vëlul care ne ascunde frumusețile uimitoare, vedem pe Ileana Cosinzeana cu pērul din raze de soare și cu fața atât de strălucită, încât în soare le poți uita, dar în fața ei ba; doinele ne deschid taina inimii, ele sânt limba dragostei poporului nostru; horele și strigăturile ne aprind sufletul, — iar poveștile ne conduc în o lume nouă, într'un adevărat raiu, minunat, feeric, cu castele strălucite și 'n ele tot cu dincă încântătoare, pentru care luptă niște feți-frumoși cu bălăurii... Totul ne pare un vis frumos din care ne trezeșce câte o snoavă șă-galnică...

Și muzica lui! Dulce, moale și misterioasă, ca sururul părăielor și ca freamētul pădurilor, dragostoasă și duioasă ca tânguirea vântului de toamnă, plină de foc ca norul cu fulgere ce aprind, pururea bogată de simțire, — ea resună din munți la văi și din codri la câmpii. Cu ea își adoarme linera mamă băiatul nou-născut, cu

ea-și plânge din fluer ciobanul dorul seu, cu ea cântă în frunză păunașul codrilor, ea întărește pe flăcăi și fete la lucru, ea s'aude noaptea din șeșetori, cu ea se despart feciorii de satul și de drăguța lor când se duc la oaste, ea înveselește nunțile și toate petrecerile, ea înalță însuflețirea, ridică inimile și — poate singură ea — deschide pungile. Și totuș aceasta cheiă a inimei românești; aceasta soră iubitoare a poporului nostru, care îl însoțește din veacuri în veacuri, alintându-i suspinele în timpuri de restriște și aurindu-i zilele de bucurie; aceasta frumusețe fermecătoare n'are nici un adapost, rătăcește pe drumuri, se stinge ori se perde prin străini, cari apoi își înzestrecăză cu ea așa numitele lor cântece neaoșe străvechi și compoziții originale noue. A sosit vremea să punem odată sfârșit acestei cuceriri de contrabandă; să adunăm la un loc tot ce face parte din cugetarea poporului nostru, tot ce e al nostru, ca să nu ni le mai poată plagiă nimeni.

Vorbind de aceste, trebuie să ne oprim și la costumul nostru popular. Și aici caută să aducem primul închinămintă noastre adânci țărânelor române. Degetele lor de zină au deschis industriei casnice românești saloanele; covoarele, ștergarele lucrate de ele fac astăzi podoaba palaturilor și fabricanții au venit să imiteze lucrările românelor noastre. Vădând aceste, lumea se întrebă cu mirare: Cine le-a învățat? De sigur au studiat în școli! Nu! Cele mai multe nu știu carte. Le-a învățat mama lor! Și pe mama lor? Iarăș mama. Din moși strămoși tot așa. Este o moștenire de veacuri. E sângele latin.

Ori din ce parte am studiat neamul românesc, pretotinde: e dăm de eticheta de nobleță a obârșiei sale vechi. În toate ale lui, în datini, în poezie, muzică și port, găsim germenii elicității. Un cuvânt acesta, care trebuie să ne deschidă porțile civilizației, care ne îndreptățește să ne reclamăm un loc printre popoarele cari înaintează, căci de și săraci, de și înapoiați încă, putem dice cu mândrie:

— Est Deus in nobis!

Ar fi un păcat național, de care ne-am face răspunzători înaintea urmașilor nostri și ne-am atrage disprețul lumii: de cumva am rămâne și mai departe nepăsători față de elementele noastre culturale.

Sântem datorii să le adunăm la un loc, căci ele ne sânt partea cea mai bună a sufletului, sânt pasaportul nostru pentru concertul neamurilor culte.

Trebuie să le clădim un scut, să le punem sub acoperiș, să le facem un palat, — unde nu numai să fie la adapost, dar să și înflorească, să ne putem bucura toți de progresul lor și să le putem arăta lumii.

Un astfel de palat vré să întemeieze Societatea noastră.

Este grea sarcina ce ne-am impus. Ea cere mijloace multe și noi nu putem ave alte ajutoare, decât ce ne dă sărăcia noastră.

Dar asta nu ne descuragează. Când e vorba de spriginirea culturii naționale, când e vorba să facem un asil limbei și muzicii noastre, când avem să ridicăm un templu pentru afirmarea idiomului nostru: atunci sărac și bogat, țeran și domn, tinăr și bătrân, femeie și bărbat, — toți își vor face datoria, dându-și cu însuflețire obolul și Thalia Română se va ridică chemând sub steagul seu pe toți Românii...

Și dacă ei n'ar pute merge toți, vom îngriji ca teatrul nostru să meargă la ei pretotindene...

Nu me îndoiesc un moment, că și Dv. ne veți da spriginul la aceasta muncă națională-culturală, — și deschid adunarea generală.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român.

I

Raportul comitetului

Societății pentru crearea unui fond de teatru român, la adunarea generală din 1897, ținută în zilele de 1/13 și 2/14 iunie în orașul Orăștie.

Onorată adunare generală!

Adunarea generală din anul trecut, ținută în zilele de 27 și 28 septembrie sl. n. în orașul Făgăraș, privitor la punctul 7 din ordinea zilei a doua, care luă în vedere „a se decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1897“ prin punctul IX. al deciziilor din ședința II, a hotărât următoarele: „Pentru decidera locului și zilei adunării generale viitoare, adevă pe anul 1897, nesosind până acuma nici o invitație, se imputernicește comitetul să facă pașii necesari“. La prima sa pipăire în direcțiunea aceasta, comitetul dvoastre a primit cea mai călduroasă și prevenitoare invitație din partea zelosului și mult lăudatului public românesc din Orăștie, care cu sinceră iubire pentru cultura românească și-a exprimat dorința, ca adunarea generală din estan a societății noastre să se țină în acest frumos și românesc oraș și anume la sfințele serbători ale Rusaliilor în zilele de 1/13 și 2/14 iunie. Comitetul s'a conformat acestei laudabile dorinți a Românilor din Orăștie și iată-ne deci astăzi înaintea dvoastre rugându-ve în sensul §-lui 7 din statute să dați binevoitoare ascultare raportului nostru despre cele isprăvite de noi în decursul anului expirat acum.

Onorată adunare generală!

În înțelesul statutelor societății noastre, comitetul are să îngrijească de averea societății, de observarea statutelor, să execute decisiunile adunărilor generale, să așeze banii incasați la un loc sigur pentru fructificare, să poarte registre despre ținerea în evidență a membrilor și în sfârșit să facă raport adunării generale despre toată activitatea sa de peste an.

Pentru de a răspunde acestor însărcinări cuprinse în statutele societății și pentru executarea hotărârilor aduse de adunarea generală din 1896, comitetul dvoastre a ținut în decursul anului acum expirat, 7 ședințe. În cele următoare avem onorul a ve raporta despre cele sevrșite în ședințele noastre.

În punctul VIII. al ședinței a II-a, adunarea generală din Făgăraș, cu privire la punctul 6 din ordinea acelei zile, care avea în vedere „decidera asupra mutării sediului comitetului de la Budapeșta la Brașov“, a decis următoarele: „Referitor la mutarea sediului comitetului de la Budapeșta la Brașov, adunarea generală hotărăște unanim, ca în conformitate cu decisiunea din anul trecut, sediul să se mute de la Budapeșta la Brașov“. Conform §-lui 10 din statute, comitetul dvoastre încă în 12 novembre sl. n. anul 1896, a înaintat la înaltul ministeriu înștiințarea oficială despre această mutare a sediului comitetului societății.

Privitor la losul de 500 fl. din anul 1860, care în 1/3-a parte a fost donat societății de fericitul T. Cipariu, dar se păstră la „Asociațiunea Transilvană“,

adunarea generală de la Făgăraș în ședința a doua, prin hotărârea sa de sub nr. VI. p. 3, a decis, ca „în conformitate cu ofertul din cestiune al „Asociațiunii“, losul să fie vândut și societatea noastră să ia în primire $\frac{1}{2}$ -a parte din prețul vânzării, precum și interesele ce au rezultat de la 1877 încoace după această parte din averea societății. Această hotărâre a adunării generale din Făgăraș comitetul a executat-o întocmai și sumele respective au intrat la cassa societății noastre, după cum se poate vedea din socotelile respective ale cassarului nostru.

Prin decisiul său de sub nr. VI. p. 2 al ședinței a doua, adunarea generală de la Făgăraș a îndrumat comitetul, să încerce din nou încassarea restanțelor fondului nostru. În urma acestui avis, comitetul dvoastre a întreprins pașii de lipsă în cestiune și de astădată cu bucurie ve putem raportă, că ostenețele comitetului în direcțiunea aceasta au avut rezultate îmbucurătoare. Cu o deosebită afabiilitate și cu adevărată iubire pentru cultura poporului românesc, înainte de toate doamna Ermina Maniu, văduva mult regretatului domn dr. Aureliu Maniu fost notar public r. în Oravița, s'a grăbit a trimite societății noastre suma de 300 fl., cu care sumă dl soț al domniei sale se făcuse membru fondator al societății noastre. Tot astfel ca taxe de membrii fondatori ai societății dl dr. Ioan Rațiu, avocat în Sibiu a plătit suma de 200 fl., dl George Popp de Băsești, mare proprietar în Băsești, ni-a trimis suma de 100 fl. pentru sine și altă 100 fl. pentru fiica dsale, doamna Elena Francisc Hossu-Longin, născută Popp de Băsești, iară domnul Iosif Popp, jude reg. la tribunalul din Sătmar, ne-a solvit suma de 50 fl. ca taxă de membru ordinar pe viață al societății noastre. Astfel acum societatea nu mai are decât numai doi restanțieri, despre cari comitetul dvoastre va prezenta comisiei, ce veți esmite pentru examinarea acestui raport al nostru, o propunere specială.

Cu deosebită bucurie ve raportăm la acest loc și aceea, că dl dr. Emanuil Ungurianu, avocat în Timișoara, cunoscut spriginitor al tuturor cauzelor culturale românești, din propriul său indemn, s'a făcut membru fondator al societății noastre trimițând comitetului dvoastre suma de 100 fl., care s'a administrat la cassa societății; iară domnul Valeriu Bologa, dirigentul filialei „Albina“ din Brașov și cassarul societății noastre, solvind taxa de 50 fl., s'a făcut membru ordinar pe viață al societății.

În chipul acesta, de la încheierea adunării generale din Făgăraș până la această adunare generală, lista membrilor fondatori ai societății s'a sporit cu următorii domni respective doamnă: dr. Aurel Maniu, fost notar public regesc în Oravița, dr. Ioan Rațiu, avocat în Sibiu, George Popp de Băsești, mare proprietar în Băsești, doamna Elena Francisc Hossu-Longin, născ. Popp de Băsești și dr. Emanuil Ungurianu, avocat în Timișoara, iară dl Iosif Popp, jude reg. la tribunalul din Sătmar și dl Valeriu Bologa, directorul filialei „Albinei“ în Brașov au fost induși în lista membrilor ordinari pe viață ai societății noastre. În conformitate cu decisiunile respective ale adunării generale de la Blaș din anul 1879, acestor aci amintiți membri fondatori ai societății, cari încă sunt în viață, precum și membrilor ordinari pe viață, li s'au trimis diploma prescrisă. Tot astfel li s'a trimis diplomă și domnilor Basiliu Rațiu, vicariu gr. cat. român în Făgăraș, dr. Iancu Mețianu, proprietar în Zernești și dlui Iuliu Pușcariu, jude reg. în Budapesta, cari domni încă s'au

făcut membrii fondatori ai societății noastre parte la adunarea generală de la Făgăraș, parte înaintea acelei adunări, solvind fiecare câte 100 fl. la fondul societății.

În ședința a II-a sub nr. VI. p. 5 adunarea generală de la Făgăraș a decis următoarele: „Referitor la întreprinderea pentru edarea opurilor teatrale-musicale întru sporirea averii societății, comitetul se îndrumă, ca să studieze cestiunea aceasta și dacă o află realizabilă, se plenipotențează, ca să editeze astfel de opuri, pe cari comitetul le află de acomodate și de valoare, — se imputernicește totodată, ca spre acest scop să poată folosi suma de trebuință din venitele societății, despre ce va face raport adunării generale viitoare. Ce privește modalitățile editării, precum și felul opurilor, cari se vor edă, se concred comitetului“. Pentru executarea acestui decis, comitetul dvoastre încă în prima sa ședință a însărcinat pe vicepreședintele societății, dl Virgil Onițiu, ca să facă în cestiunea aceasta un studiu amănunțit și la timpul său să refereze comitetului despre rezultatele acestui studiu al dsale. Dl Virgil Onițiu, în ședința a III-a a comitetului a și prezentat un raport amănunțit în afacerea de sub întrebare, care luă în vedere editarea unei biblioteci teatrale din partea societății. Luând în serioasă desbateră afacerea cestionată, comitetul dvoastre în ședința a IV. sub punctul IV, pe basa propunerii dlui președinte Iosif Vulcan, a luat hotărârea, ca „comitetul să aranjeze editarea unei biblioteci teatrale, care să stea sub supravegherea comitetului, acesta adecă să aleagă piesele de publicat, iară pentru partea materială a întreprinderii să se caute un editor, care să facă publicațiunea pe risicul său“. În urma acestui conclud, comitetul a și făcut în afacerea aceasta o învoială cu dl Nicolae I. Ciureu, librar-editor din Brașov și astfel scopul de mult dorit al societății de a facilita dezvoltarea artei teatrale la noi, prin editarea pieselor de teatru potrivite, este foarte aproape de realizare.

Învoiala de sub întrebare, precum și concursul publicat deja în această cestiune se află între adnețele acestui raport al nostru.

În privința averii materiale a societății, comitetul ve raportează special prin dl Valeriu Bologa, cassarul societății noastre.

Prin pregătirea, convocarea și ținerea prezentei adunări generale, comitetul dvoastre a îndeplinit cele cerute prin §. 7 al statutelor societății, care prescrie, ca în fiecare an să se țină o adunare generală. Statutele obligă pe comitet să poarte registre despre ținerea în evidență a membrilor. În scopul acesta, comitetul a făcut trei cărți corespunzătoare scopului, una pentru membrii fondatori, alta pentru membrii ordinari pe viață și a treia pentru membrii ordinari ai Societății. Comitetul s'a crezut necesitat să severșească aceasta și din respectul convenit față de marimimoșii spriginitori ai societății și pentru îndeplinirea conștiințioasă a statutelor noastre. Membrii fondatori fiind introduși în registrul respectiv, comitetul are de gând să se adauge la numele lor și o scurtă biografie, răsplată binemeritată pentru dănsii și material pentru istoria viitoare a culturii noastre românești.

În chipul acesta, comitetul dvoastre și-a dat silința să îndeplinească toate cele cerute de la dănsul din partea statutelor societății și să îngrijească după puterile sale, de prosperarea acestei mărcete întreprinderi culturale a poporului românesc.

Am făcut tot ce am trebuit a face, și lotuș — onorată adunare generală — mărturisim, că puțin am

făcut. Ne înveselește inse gândul, că neamul nostru românesc este nesecat întru însuflețirea sa pentru înaintarea culturii, cea mai de căpetenie condițiune a existenței sale naționale și cu bună nădejde în viitor, ne bucurăm și pentru micile rezultate ale prezentului, că nădejdea mare ne este în viitorul de aur al neamului nostru.

Și așa ne rugăm, ca luând la cunoștință puțină noastră muncă prezentată aci prin acest raport, onorata adunare generală să binevoiască a da comitetului absolutoriu pentru activitatea sa până în ziua prezentei adunări generale.

II

Raportul cassarului.

Onorată adunare generală !

În administrarea fondului de teatru român, de la ultima adunare generală încoace, n'a obvenit nici un moment extraordinar.

Astfel acest fond a sporit în mod normal prin interesele, ce le produce și prin cotisațiunile membrilor.

După ce despre cotisațiunile membrilor fondatori și pe viață, restanțieri și noi înscriși, v'a raportat comitetul, rămâne ca eu să ve arăt, că dl Pavel Boldea, capel. c. r. camp. gr. ort. în Budapesta și dl Silviu Suciu, conceipist ministerial în Budapesta și-au achitat taxele de membrii ordinari pro 1896 după facerea raportului nostru pentru acel an, — iară la adunarea generală din anul trecut din Făgăraș, s'au mai înscriș ca membrii ordinari pro 1896 și au solvit taxa de fl. 5 următorii :

Dnii A. Micu, avocat, Demetriu Chișoreanu, preot gr. cat., A. Pucol, cand. adv., Iuliu Dan, protop. gr. ort., I. Turcu, protonotar comit. în pens., I. Dejenar, contabil, dna Zinca Roman, Alexe Belle, protonotar comit., dr. I. Șenchea, adv. și Matei Bârsan, căpitan — toți din Făgăraș, apoi dnii G. Vas, proprietar și Alexe Liuban, preot gr. cat. — din Voila, N. Chiorniță, proprietar în Cuculata, Moise Brumboiu, capelan gr. cat. în Tohanul vechiu, George Comanici, notar com. în Veneția inferioară, dna Elena Mețianu în Zerneșci, Iacob Macaveiu, protop. gr. cat. în Dicső-Szent-Márton și în fine dnii dr. I. Bunea, Aurel Ciortea și Timoteiu Popovici prof. gimn. și dl I. Darius, învățător gr. ort. în Brașov.

Din lista membrilor alăturată acestui raport reiasă, că partea cea mai mare a membrilor ordinari pro 1896, în mod îmbucurător au continuat cu cotisațiunea lor, rămânând membrii și pro 1897, și că dl Valeriu Bologă s'a făcut membru pe viață.

Asemenea îmbucurătoare e și împregiurarea, că comitetului, după cum deja v'a raportat, i-a succes a încassă în fine în restimpul de la ultima adunare încoace, toate acele taxe restante de membrii fondatori și pe viață, cari mai erau ținute în evidență de incasabile, afară de doue, una de fl. 100 și una de 50 fl. asupra cărora comitetul revine la alt loc.

Intrând deci în mod normal diferitele venituri ale fondului, în măsură, cum crește numărul, s'au mai procurat succesive pentru mai buna lui colocare, încă nom. lei. 10.000 fonciare rurale române de 5%.

Starea fondului în efecte, bani gata și pretensiuni, conform inventarului și socotelilor, pe cari am onoare a vi le subșterne spre examinare, și a cursurilor din

5 iunie a. c. este per 7 iunie a. c. fl. 108.865 și 29 cr.

A sporit deci fondul, de la ultima adunare generală încoace cu v. a. fl. 5526 și 33 cr.

Din averea societății, acțiunile „Albina” se află depuse la centrala „Albina” din Sibiu, contra certificat nominativ, și sculite de ori ce taxe de păstrare și administrare.

Banii gata se manipulează ca depunere spre fructificare la „Filiala Albinei” în Brașov, unde sunt elocuate și toate celelalte efecte ca „deposit liber”. — Pentru păstrarea și manipularea acestui deposit, filiala „Albinei” percepe taxele provădute în regulamentul seu referitor.

Dovadă despre elocările înșirate este alăturatul înscris de deposit pro 7750 ddto 26/V. 1897 și libelul de depuneri pro 10.799.

Ve rog a examina socotelile, a confrontă inventarul cu dovețile de elocare, și aflând toate în bună regulă, a-mi votă pentru gestiunea mea, absolutoriu.

Cu toată stima :

Valeriu Bologa,
cassierul societății pentru crearea
unui fond de teatru român.

*

A.

Lista membrilor.

Comitetul :

Președinte de onoare pe viață : Dr. Alexandru Mocsonyi de Foen, Birchiș.

Președinte : Iosif Vulcan, publicist, membru al Academiei Române, Oradea-mare.

Vicepreședinte : Virgil Onițiu, director gimn. Brașov.

Secretar : Vasile Goldiș, profesor gimn. Brașov.

Cassar : Valeriu Bologa, angajat de banca, Brașov.

Membrii : Coriolan Brediceanu, adv. Lugos, George Dima, prof. Sibiu, dr. Iancu Mețianu, proprietar Zerneșci.

a)

Membrii fondatori.

1. Basiliu Jurca, mare proprietar, Saraseu, 500 fl. 2. † Lazar Ionescu, fiscal comit. Arad 100 fl. 3. Petru Mihaly, proprietar, Maramureș-Sigeth 200 fl. 4. Iosif Hosszu, președintele Curții de contabilitate, Budapesta 200 fl. 5. Iosif Popp, Somcuta-Mare 100 fl. 6. † Dr. Aurel Maniu, not. publ. reg. Oravița 300 fl. 7. † Gavril Mihaly, septemvir Budapesta 100 fl. 8. Iosif Vulcan, publicist, Oradea-mare 100 fl. 9. Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, Budapesta 100 fl. 10. † Ioan Florian, președ. de trib., Năsăud 200 fl. 11. Dr. Ioan Rațiu, avocat, Sibiu 200 fl. 12. † Dr. Iosif Hodoș, avocat, Baia de Criș 100 fl. 13. † Sigismund Borlea, avocat, Baia de Criș 100 fl. 14. † George Ciaclanu, avocat, Deva, 100 fl. 15. Eugen Săvoiu, proprietar, România 352 fl. 16. † Antoniu Mocsonyi, mare proprietar, Budapesta 3700 fl. 17. Dr. Alexandru Mocsonyi, mare propr. Budapesta 1850 fl. 18. Eugeniu Mocsonyi, mare proprietar, Budapesta 1850 fl. 19. Basiliu Popp Hărșianu, avocat, Sibiu 100 fl. 20. † Dr. Lazar Petcu, avocat, Deva 100 fl. 21. Ioan Papiu, protopop gr. ort. Sibiu 100 fl. 22. George Moldovan, proprietar, Băița 100 fl. 23. George Dănilă, primar, Hunedoara 100 fl. 24. † George Secula, avocat, Baia

de Criș 100 fl. 25. Petru Gligor, avocat, Baia de Criș 100 fl. 26. Matei Nicola, avocat, Abrud 100 fl. 27. Vincentiu Babeș, jude de tablă în pens. Budapesta 100 fl. 28. Basiliu Pop, T. Szántó 100 fl. 29. † Ioan Popasu, episcop gr. ort. Caransebeș 200 fl. 30. Ioan Petrovici, Reșița 100 fl. 31. Dr. Victor Mihályi, mitropolit gr. cat. Blaș 100 fl. 32. Un Pelerin, Lugos 100 fl. 33. Desideriu Borbola, avocat, Sătmar 100 fl. 34. Ștefan Antonescu, președ. la sedria orf. Lugos 100 fl. 35 † Timoteiu Cipariu, canonic gr. cat. Blaș 166 fl. 66 cr. 36. † Dr. Ioan Vancea, mitropolit gr. cat. Blaș 200 fl. 37. Miron Romanul, mitropolit gr. ort. Sibiu 100 fl. 38. Constantin Stezar, căpitan ces. și reg. în pens. Sibiu 100 fl. 39. † Grigorie Mateiu, comerciant, Sibiu 100 fl. 40. † Nicolae Popea, episcop gr. ort. Caransebeș 100 fl. 41. George Boeriu 100 fl. 42. Ioan Pop 100 fl. 43. George Pop, proprietar mare, Băsești 100 fl. 44. Elena Hosszu-Longin născ. Pop, Deva 100 fl. 45. Ioan Mețianu, episcop gr. ort. Arad 100 fl. 46. † David P. Simon, comerciant, Lipova 100 fl. 47. † George Dogariu, proprietar, Arad 100 fl. 48 † Teodor Papp de Kékes, proprietar, Lugos 100 fl. 49. Ioan Popescu, profesor, Barlad 100 fl. 50. Lazar Baldi, Cluș, legat 1000 fl. 51. Iuliu cav. de Pușcariu, jude de tribunal, Budapesta 100 fl. 52. Basiliu Rațiu, vicar episcopesc gr. cat. Făgăraș 100 fl. 53. Dr. Iancu Mețianu, proprietar, Zernești 100 fl. 54. Dr. Emanuil Ungurianu, Timișoara 100 fl.

b)

Membrii ordinari pe viață.

1. Iosif Tămășel, Vraniu 1875, 65 fl. 2. Dr. Victor Babeș, prof. univ. București 1876 50 fl. 3. Dr. Aureliu Babeș, chimist, București 1876 50 fl. 4. Tomă Galatar, Batta 1877 50 fl. 5. Iulian Ianculescu, Lugos 1877 50 fl. 6. Mihaiu Andreică, Cămpeni 1878 50 fl. 7. Alex. Filip, avocat, Abrud 1878 50 fl. 8. Petru Ioanetti, Vidra 1878 50 fl. 9. Societatea „Concordia“ Bucium 1878 50 fl. 10. Ioan Moțiu Deva 1878 50 fl. 11. Iosif Orbonaș, pretor, Ilia 1880 50 fl. 12. Marcu Moldovan, Deva 1880 50 fl. 13. Ioan A. Ciura, Caracal 1880 50 fl. 14. Dr. Ioan Nichita, Zéla 1880 50 fl. 15. Isaia Moldovan, neguțător, Deva 1880 50 fl. 16. Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit gr. or. Sibiu 1881 50 fl. 17. Dr. Ioan Mihályi, avocat Maramureș Sigeth 1882 50 fl. 18. Iosif Popp, jude, Sătmar 1882 50 fl. 19. Aurel Suciu, avocat, Arad 1885 50 fl. 20. George Lazaru, avocat, Vinga 1885 50 fl. 21. Dr. Nicolau Oneu, avocat, Arad 1885 50 fl. 22. Dimitrie Tămășdeanu, Curtici 1885 50 fl. 23. George Florescu, Arad 1885 50 fl. 24. Ioan Suciu, propr., Timișoara 1885 50 fl. 25. Ioan Drumar, avocat, Baia mare 1887 50 fl. 26. Mihaiu Beșan, notar public, Lugos 1889 50 fl. 27. Vasilia Pap, avocat, Aradul nou 1889 50 fl. 28. Filaret Musta, archimandrit gr. or., Caransebeș 1890 50 fl. 29. Valeriu Popp, Jebel 50 fl. 30. Valeriu Bologa, Brașov 50 fl.

c)

Membrii ordinari pro 1897.

1. George Dima, profesor de muzică, Sibiu. 2. Nicolau Garoiu, avocat, Zernești. 3. Dumitru Banciu, farmacist, Seliște. 4. Ioan Popovici, paroc gr. ort., Câr-

stian. 5. Ioan cav. de Pușcariu, septemvir în pens., Bran. 6. Simion Damian, avocat, Brașov. 7. Constantin de Steriu, bancher, Brașov. 8. Ioan Denejar, contabil, Făgăraș. 9. A. Micu, avocat, Făgăraș. 10. Nicolae Chiorniță, proprietar Cuciulata. 11. Grigorie Birea, comerciant, Brașov. 12. Silviu Suciu, concipist ministerial, Budapesta. 13. Petru Nemeș, notar public, Brașov. 14. Dr. Eugen Lemenyi, avocat, Brașov. 15. Dr. George Baiulescu, medic, Brașov. 16. Bartolomieu Baiulescu, protopop gr. ort., Brașov. 17. Nicolae E. Eremia, comerciant, Brașov. 18. Nicolae I. Ciurcu, librar, Brașov. 19. Tache Stănescu, comerciant, Brașov. 20. Mihalache Stănescu, comerciant, Brașov. 21. Ioan Popea, profesor, Brașov. 22. George Chelariu, profesor, Brașov. 23. Ioan C. Panțu, profesor, Brașov. 24. Ioan Aron, învățator, Brașov. 25. Arsenie Vlaci, profesor, Brașov. 26. Ioan Dariu, învățator, Brașov. 27. Dr. I. Bunca, profesor, Brașov. 28. Dr. Aurel Mureșianu, publicist, Brașov. 29. Ioan Bran de Lemenyi, privatier, Brașov. 30. Nicolae Fluștureanu, privatier, Brașov. 31. Dr. Eugen Mețianu, avocat, Brașov. 32. Ioan Petric, protopop gr. ort., Brașov. 33. Vasile Voinea, protopop gr. ort., Brașov. 34. George Șerbu, proprietar, Brașov. 35. Alexe Moldovan, contabil, Brașov. 36. Virgil Onițiu, director gimn., Brașov. 37. Vasile Goldiș, profesor, Brașov. 38. Dr. Iosif Blaga, profesor, Brașov. 39. Andreiu Bârseanu, profesor în pens., Brașov. 40. Dionisie Făgărășianu, profesor, Brașov. 41. George Vas, proprietar, Voila.

Știrile de invingere în Constantinopol

Șcirea despre lupta decisivă de la Domokos a produs cea mai mare însuflețire în Constantinopol. Cu toate că se putea ști înainte rezultatul, gazetele au grăbit să anunțe publicului prin ediții extraordinare invingerea armatei turcești. Băieții vindeau gazetele strigând cu glas tare succesul. În deosebi la podul Galata așteptă mulțime mare sosirea noutăților. De acolo e tăcută și schița noastră.

G E N O U ?

Hymen. *Di dr. Sever Isprarnic*, candidat de avocat în Arad, s'a cununat cu dșoara Adriana Codrean în Sיעלău. — *Di dr. Eneu Draia* din Abrud și dșoara Hortensia Mihaiu din Orăștie s'au logodit. — *Di Ioan Major* din Lugos și dșoara Cornelia Pop se vor cunună la 14 iunie n. în Balinț. — *Dșoara Maria Soreseu*, fiica dlui avocat Octavian Soreseu din Brașov, s'a logodit cu dl Enric de Lüble, locotenent în regimentul de infanterie nr. 50.

Știri personale. *Di dr. Alexandru Fodor* a fost ales medic pentru cercul Hepriei, cu sediul în Alba-Iulia. — *Di Iuliu Rațiu*, notar consistorial în Lugos și licențiat în teologie, a fost numit protopop gr. c. în Orăștie.

Adunarea societății pentru fond de teatru român, care se va deschide mâine duminică la Orăștie, are să fie o frumoasă serbare culturală. Publicăm în nr. acesta discursul de deschidere, raportul comitetului și al casarului și lista membrilor. Despre adunare vom raporta în nr. viitor.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.